

FIGYELŐ

A FALIÚJSÁGOK

Írta: Lukács Gyula

A szuboticaí üzemeket látogatva észrevettem, hogy a fali-újság nem részesül abban a támogatásban, amelyet megérdemel. Dolgozóink, akik a termelésben országos viszonylatban is az élen járnak és példát mutatnak, a fali újság szükségét és szépségét nem értették meg olyan módon, amennyire az szükséges lenne. Nem kétséges, hogy ez a hiány részben hanyagságra vezethető vissza, de sokkal inkább oka ennek az, hogy dolgozóink a gyakorlati megvalósításra nem kaptak megfelelő útbaigazítást. Így a kellő előkészítés és szakszerű ismeretek hiánya nem is gyümölcsözhet megfelelő eredményt.

A fali-újságok Szubotica-szerte három csoportba oszthatók.

Az első a plakát. A szép plakát mindenestre figyelmet érdemel, hisz a faliújság talán maga is a plakátművészetnek egy különleges fajtája, de a faliújságot mégsem szabad összekeverni a »Lyscform«-reklámmal. Láttam faliújságokat tisztán képekből, fényképekből, karrikatúrákból összeállítva, anélkül, hogy azok csak meg is közelítették volna az üzem életét anélkül, hogy távolról is érintették volna a munkásságot foglalkoztató kérdéseket.

A másik csoport a »vicclap« faliújság. Mintha a faliújságnak nem is lenne más szerepe, hogy megnevettesse az elétevedt olvasót Tréfák, viccek, újságból kivágott karikatúrák, teljesen személyes eredetű és az üzemmel semmiféle összeköttetésben nem álló élcelődések egyetlen komoly írás nélkül. Nem állítja senki, hogy az üzem nem ad alkalmat humorra. Az egészséges humor csak kedvelté teszi a faliújságot. De ha az egész újság humorra épül, akkor elveszti figyelmeztető és bíráló hivatását.

A harmadik csoport a »látzat« faliújság. A szakszervezet kívánatosnak tartja a faliújságot, megadják hát a császárnak, ami a császáré. Iromba nagy iv, rajta husz centiméteres betűkkel: »Zidne novine«. A tér fele rámege a betűkre és címekre, mert természetesen, hogy a cím és dátum mindkét nyelven szerepel. A szerkesztő úgy véli, hogy a két szót: »Zidne novine« nem értik meg a magyarok. Ez rengetek helyet von el a tulajdonképeni tartalomtól. De a tartalom nem is fontos az ilyen »látzat« faliújságnál. Az legfeljebb két-három vérszegény kis cikk egy ver-sike. A faliújság pedig az üzem életének tükre. Az ilyen faliújság minden esetre rossz tükre. Rossz, mert a szuboticaí üzemekben nagyon sok jelenség kívánczik a faliújságokra, de ezt a tükör nem mutatja. Annál inkább a szerkesztőt.

A faliújság az üzem életét kell, hogy adja, de figyelembe kell vennünk, hogy a munkásság az üzemnek egy része és így annak minden problémája helyét kell hogy kapjon a faliújságon. A rend mindenek a lelke és így a faliújság is csak akkor elégítheti ki az üzem igényeit és az idő követeléseit, ha rendszeres. Fontos tehát, hogy tervezése, kidolgozása egy megfelelő ember irányítása alatt álljon. Rendes körülmények között a faliújság kéthetenként jelenik meg. A szerkesztéssel megbízott, aki a szakszervezeti aktíva egy újságolvasó tagja, összegyűjti a kérdéseket, amelyek a szakszervezet és az üzem életének napirendjén szerepelnek.

Hogy szemléltetőbb legyen, kiindulok abból az üzemből, melyben magam is dolgozom, de tudnunk kell, hogy minden üzemnek megvannak a hasonló kérdései.

A kultúrbizottság most szorgalmazza a kultúrmunka átszervezését. Szükséges, hogy a munkások ismerjék a kidolgozott munkatervet. Feljegyezzük. — November 18.-án, 5 évvel ezelőtt, a megszállók bítóján halt mártírhalt az üzem egyik lakatososa Basics Lázár. Adjunk a faliújságon hírt erről és ismertetést az ünnepélyről. — Termelésünk pár százalékot visszaesett. Meg kell mutatni munkásainknak hogy ez hová vezet. — Új kovácműhely épül az üzemben. Ez kéri magát a faliújságra. — Műkedvelőink és énekkarunk Szkoplyéba megy vendégszerepelni. Erről okvetlenül írni kell. — Ifjú munkásaink részére új könyveket szerezünk be. Adjuk ezen könyvek jegyzékét. — A Spartacus átalakult vasutas sportklubbá. Ezt is fel kell dolgozni. — Klubbunkban előadás volt a Szovjetunió társadalmi biztosításáról. Ismertetnünk kell ennek az előadásnak tartalmát azokkal is, akik nem voltak jelen. — Műhelyértekezletünk volt. Mutassuk be az eredményét. — Problémák, problémák és problémák. Táblázat a hónap eredményéről a termelés terén, hogy mindenki tudja, hogy állunk a munkatervvel. — Az egyik műhely eltért a kapott rajzoktól. Kinek a bűne? Mi lehet a következménye? stb. — Így egy 60/90 centiméteres lapon foglalkoztatunk 14—16 munkatársat.

Miután már tudjuk, hogy mit dolgozunk fel a következő két héten, megcsináljuk a sorrendet a jelentések fontossága szerint. Kockás papírra, kicsiben felvázoljuk a faliújság tervezetét — tükrét, helyet jelölünk minden cikknek és meghatározzuk a terjedelmét. Egy centiméterbe két géppel írott sor esik, tíz centiméter kézírás nyolc centiméter széles gépelt sort ad.

Ezután következik a cikkek kiadása, feldolgozás végett. Ez sok esetben azon mulik, mennyire bírja a szerkesztő az egyes munkások bizalmát. Mert a tollforgatáshoz nem szokott dolgozó, nem szívesen ír, ha feltételezi, hogy írását hibái miatt kinevetik. Odafordulunk ahhoz, akiről feltételezzük, hogy ismeri a kérdést. A válasz a legtöbb esetben: — Én nem tudom, én ezt még nem csináltam stb. — Hogyan, hát amaz többet tud, mint te? Próbáld meg csak. Sok esetben megadjuk a kezdő mondatot is. És aztán öt-hat nap múlva jönnek a cikkek. Ezekkel odaülünk az írógéppel mellé, másolunk, módosítunk, csinosítjuk a szöveget, s mindegyik alá odaírjuk írója nevét is. Hogy az ilyen munkának milyen eredménye van, megemlítem: ez év májusa óta a kéthetenként egyszer kiadott faliújságainkba kb. százhatvanan írtak.

Díszítés nélkül a lap nem tetszetős. Tehát díszítenünk kell, hogy hangulatos legyen. Meghatározzuk a színeket, lehetőleg nem ordító ellenében és díszítünk. A mi lapjaink színes papírdíszítést kapnak a következőképpen: felvágjuk a színes papírost fél centiméter széles szalagokra. A szalagokat egymás után aláragasszuk úgy, hogy az egy keskeny keret látszatát adja. A cikkek címeit, tussal rajzoljuk szép betűkkel külön címkékre. A bekeretezett cikkeket felragasszuk a felrajzolt helyre, a lapot tussal írt keretes jelszavakkal látjuk el (legfeljebb kettővel), Csillag, ügyesen felragasztott szakszervezeti jelvény, különböző mozgalmi vagy állami jelképek, mindig a cikkekkel azonos színű keretezésben és kész a faliújság.

Jó, ha az újság mellett, kis postaládikót tartunk a cikkek számára és a ládikón láthatóan feltüntetjük a lapzárta napját.

Egy faliújság elkészítése minden tekintetbe véve a szerkesztőnek kb. 20 órányi munkájába kerül. A szakszervezetnek pedig 35—40 dinárjába. Ezért kapunk egy faliújságot, amely oktat, tudósít, figyelmeztet, bírál, ostoroz. Egy faliújságot, amely 14—16 munkást készítet írásra és mint az

üzem kultúrmunkájának bizonyítéka a munkásság osztályöntudatát is megmutatja.

A szakszervezetek szubotikai helyi bizottsága a szakszervezeti iskola keretén belül, faliújság tanfolyamot is rendez. Údvös lenne, ha erre a néhányórás tanfolyamra az üzemi bizottságok faliújság szerkesztőjüket is elküldenék.

A PÁNSZLÁVIZMUS ÉS JELENLEGI SZLÁV POLITIKA

Irta: V. Gyityakin

A Szovjetunió ellenfelei az oroszok »pánszlávizmusáról« kiabálnak, arról, hogy a Szovjetunió állítólag »szláv birodalmat« akar alkotni stb. Az ilyen híresztelések mögött rendszerint az a törekvés rejtőzik, hogy elferdítsék a Szovjetunió külpolitikájának és a többi szláv államhoz való viszonyának igazi lényegét.

Mi a pánszlávizmus? Rendszerint ezzel a szóval szokás megjelölni azt a társadalmi mozgalmat, amely valamennyi szláv népnek egyetlen politikai egységbe való egyesítését tűzte ki céljául. A pánszlávizmus rendszerint éppen ebben a formában merült fel a 19. század politikai irodalmában, elsősorban a német politikai irodalomban. Mind maga a kifejezés, mind pedig az a tartalma, melyre előbb rámutattam, német politikusok és a német agresszió ideológusainak keznyomát viseli magán.

A pánszlávizmus eszméi mindig idegenek voltak az orosz néptől, sőt az orosz nép valamennyi haladószellemű képviselője élesen elítélte ezt a politikai koncepciót.

Az orosz forradalmi demokrácia képviselői, elsősorban pedig Lenin és Sztálin munkáikban kifejtették a szláv kérdés forradalmi-demokratikus megoldásának elméleti alapjait.

A szláv országok legderekebb, leghaladóbb szellemű politikusai és államférfiai már régen helyesen megértették és igen nagyra értékelték a Nagy Októberi Forradalomnak a szláv nemzetek legújabb történelmében való szerepét és jelentőségét. A szláv tömegek ugyancsak helyesen értékelik a szocialista forradalom nagy vívmányait.

A békéért, a demokráciáért a népek egyenlősége nagy eszméjének gyakorlati megvalósításáért folytatott harc, a népek szuverenitása, nemzeti kultúrája iránti tisztelet, a kis népek iránt mind gazdasági, mind kulturális téren nemcsak szavakban, hanem tettekkel tanúsított segítőkészsége — ime dióhéjban összefoglalva ez a Szovjetunió nemzetiségi politikájának alapja, mind a szovjetország határán belül, mind pedig azokon túl.

A Vörös Hadsereg teljesítette felszabadító küldetését és a helybeli hazafiakkal a legszorosabban együttműködve, a szláv népek közül Lengyelországot, Csehszlovákiát és Bulgáriát szabadtította fel a hitlerista rabság alól. A Szovjetunió, amelynek fontos érdekei fűződnek ahhoz, hogy a német fasiszta iga alól felszabadított országokban a szabadság és a demokrácia diadalmaszkodjék, ez országok népeinek már eddig is rendkívül nagyarányú támogatást és segítséget nyújtott és fog nyújtani a jövőben is.

A szláv népek közül a Lengyelországgal, Csehszlovákiával, Jugoszláviával kötött szerződésai révén, melyek egészükben véve a felsorolt államok abszolút szuverenitásának elismerésén alapulnak, a Szovjetunió példát mutat arra, hogy hogyan kell egy nagyhatalomnak más, kisebb országokhoz való viszonyát alakítani.

A Szovjetuniótól távol áll mindenféle törekvés, amely arra irányulna, hogy határait más államok rovására kiterjessze. Sztálin generalisszimuszának az a kijelentése, hogy a Szovjetunió kormánya Lengyelországot szuverén demokratikus országnak akarja látni, hogy »Lengyelországnak erős és független demokratikus államnak kell lennie«, vonatkozik minden demokratikus népre és államra.

A pánszlávizmus nemcsak az orosz cárizmusnak volt a fegyvere, hódító céljaira kihasználta a pángermánisták is. Ismeretes, hogy a pángermánisták a »Drang nach Osten« megalapozására sok mesét találtak ki, ezek között — a szláv faj »alacsonyabbrendűségéről« szló rágalom mellett — szerepelt az a »nyugatot fenyegető veszély«, melyet állítólag a szláv népek egységbe tömörülése jelentene.

A szláv népek nem térnek le arról az útról, melyet oly sok szenvedés után helyesnek ismertek fel és maguk választottak ki a maguk számára. A múltban a szláv népek igen gyakran váltak más államok játékszerévé, sok évszázadon keresztül idegen iga alatt nyögtek, túlságosan sokat fizettek szabadságukért, függetlenségükért, ezért a jogért, hogy maguk a saját belátásuk szerint alakíthassák, építhessék életüket.

A Szovjetunió politikája világos. Sztálin generalisszimusz olyan világosan fogalmazta meg, hogy annál világosabban nem is lehetne megfogalmazni. »A szláv népek szövetsége nem nagyhatalmi cári pánszlávizmus, hanem egyenjogú szláv államok szövetsége. A Szovjetunió éppen az ilyen szövetség mellett száll síkra«.

A NŐK MOSZKVAI ÉRTEKEZLETÉRŐL

1945 novemberében a világ demokrata nőinek kongresszusát Párisban tartották meg és megalakították a Nők Demokrata Nemzetközi Szövetségét. Céljait ez a Szövetség bátran üzte ki és tudtára adta mindenkinck, hogy azokért küzdeni fog. A békét csak úgy látja maradandónak, ha kiirtják a fasiszmus maradványait, mert az anya és a gyermek boldog életének lehetősége csak így biztosított. Ezen a kongresszuson megválasztották a végrehajtóbizottságot is, melynek elnöke a francia nők vezetője, Coton asszony, az elnökség tagja Popova Nina, a szovjet nők Antifasiszta Bizottságának elnöke, Dolores Ibarruri — La Passionaria — a spanyol nők képviselője és Beufisch asszony, az amerikai nők kiküldöttje.

A végrehajtóbizottságban helyet foglalt Jugoszlávia képviselőjében, Mitrovics Mitra is.

Rövid idő után, júniusban Párisba összehívták a végrehajtóbizottságot, mert láthatóvá vált, hogy a reakció alattomos aknamunkája a békét veszélyezteti. Akkor még napirenden volt Franco felszámolása, Nürnbergben folytak a tárgyalások a fasiszta gonosztevők bűnperében, Görögországban még nem került sor nyílt támadásra, de a nők megéreztek a reakció árnánykodásait.

Hogy a Szövetség tagjai és vezetői nem ültek összetett kezekkel, azt legjobban látjuk abból, hogy az októberre Moszkvába összehívott végrehajtóbizottsági ülésen nyíltan rámutattak az ellenségre és munkájára. *Németország nyugati megszállási övezetében még nem hajtották végre a krími és potsdami értekezletek ha-*

tározatait a fasiszták leszereléséről. Az olaszországi fasiszta elemek zavartalanul működnek. Triesztben és a Julia tartományban az angol és amerikai imperialisták támogatják a fasiszta bandákat, akik üldözik a demokráciáért küzdő szlovén és olasz népet. Indiában, Palesztinában, Egyiptomban és egyebütt az imperialista hatalmak megkísérik a népek nemzeti függetlenségre való törekvéseit elnyomását. A holland »borsoszsákok« az angol fegyveres erők és japánok segítségével harcot folytatnak Indonézia népei ellen. A Kuomintang reakciós körei az Amerikai Egyesült Államok segítségével polgárháborút indítottak a kínai nép ellen. A nürnbergi tárgyalás felmentő ítélete főlháborította a világ közvéleményét.

Hogy a végrehajtóbizottságot összehívták, az a legjobb tanúbizonysága annak, hogy a nők a világ minden táján éberren kísérik a reakció munkáját. Az ülés rámutatott arra, hogy Amerika és Anglia ma a világ-béke veszélyeztetőinek főfészké.

Az üléseken elhangzott főszóalásokból kivüláglott, hogy a fasiszta bandák maradványai, ahol még tralmon vannak, a legszemtelenebbül garázdálkodnak és a megszállók mindenütt támogatják őket. Példa erre Görögország, Spanyolország és a Julia tartomány.

La Passionaria asszony rámutatott arra, hogy egyes nemzetközi szervezetek a Nők Demokratikus Nemzetközi Szövetségén kivül kezdenek dolgozni, habár a Szövetség az egész világ demokrata nőit képviseli és harcol a békéért, a női jogokért és minden egyesülésnek itt lenne a helye. Ennek ellenére a háború előtti nőszervezet a »Béke és Szabadság« liga, amelynek vezetői táján áthallgatták vagy átáldták a háborút, most újból szervezkednek. Rooseveltt övegye Amerikában összehívott egy nemzetközi női értekezletet. Mit jelentsen ez? Főnnál a Nők Demokratikus Nemzetközi Szövetsége, mely kitézte programját, amelynek alap-

vető pontjai a béke megőrzése, az anyák, gyermekek és a család védelme. Miért szükségesek akkor az ilyen és ehhez hasonló szervezkedési kísérletek, ha tényleg jót akarnak. Miért nem dolgoznak a Nők Demokratikus Szövetségén belül?

Tudjuk, hogy miért teszik ezt. Itt van például az angol reakció eszköze, Korbet Eskbi. A reakció meg akarja akadályozni a Nők Demokratikus Nemzetközi Szövetségének munkáját. A szovjet nők küldöttsége az ausztráliai kongresszusra nem kapott beutazási engedélyt. Ugyancsak nem engedték Amerikába Keaton asszonyt. Az ürügy az volt, hogy állítólag kommunista. Amint látjuk, az antikommunista jelszó ugyanaz, amit Hitler és bandája használtak. De Korbet Eskbi szabadon utazik és agitál.

Minden azonban nem változtatja meg a Nők Demokratikus Nemzetközi Szövetségének álláspontját. A Szövetség végrehajtóbizottságának teljes ülését 1947 februárra hívták össze Prágába.

A moszkvai értekezleten a nők tisztában voltak a helyzet komolyságával. Tudatában voltak annak, hogy a harcot még erősebben kell folytatni az egységbontók ellen. Az eddig visszavonult és semmittevő női szervezetek vezetői most sorra jelentkeznek, mintha háború nem lett volna, mintha az asszonyok senmit sem tanultak volna a krematóriumok, gázkamrák, börtönök és tömegsírok tragédiájából. Mi tudjuk azt, hogy széles asszonytömegeink, azok, akik ma tanultak írni, olvasni és vetik le sorra szemükről az írástudatlanság vakságát, akik ma veszik le arcukról a fátyolt, akik Hercegovína, Bosznia fűrésztelepeit építik, akik nálunk Vajdaságban vagonszámra gyűjtik a búzát és hizalják a disznókat a hadiárvák részére, akik szövögyárok rohammunkásai, akik vasútát építettek, akik anyai szívükbe zártak minden árvát, kiknek anyját, apját a fasiszták gyilkolták meg, akik végigharcolták a partizánharcoikat, akik, bár betegen jöttek haza az internálód tá-

borokból, egyetemi katedrán tanítanak, a Nők Demokratikus Nemzetközi Szövetségének legnagyobb vagyónát és erejét jelentik. Ezeknek nem kell az árulók ezüstitje. És ezért még fokozottabb erővel küzdünk tovább céljaink megvalósításáért.

Szpáhics Szofika

IFJÚSÁGUNK NAGY ISKOLÁJA

Az utolsó hat hónapban egész sajátunk rendszeresen foglalkozott az »Ifjúsági vasútvonallal«. Már maga az a tény, hogy a háború befejezése után ez a vasút az első alkotás, ami nem újjáépítés (a lerombolt felépítése), amely tulajdonképpen kezdete az országunkban megindult hatalmas építésnek, jelentőssé teszi ezt a munkát. De való jelentősége sokkal nagyobb. A Brcskó—banovicsi vasútvonalat 62.000 ifjú hat hónap leforgása alatt önkéntes munkával építette fel. Erőre a hatalmas a világtörténelemben még nem ismert vállalkozásról: a munkáról, a sikerekről és eredményekről az ifjúság közötti munkaversenyéről, a tábori életéről és a legjobb ifjakról és lányokról; a rohammunkásokról ezer és ezer cikk, fénykép jelent meg. Egész népünk és ifjúságunk napenként értesültek a munka haladásáról, minden új kilométer lefektetett sínpárról, minden új hid vagy állomás felépítéséről. Nemcsak országunkban hallott minden ember az »Ifjúsági vasútról«, hanem úgyszólván az egész világon tudnak arról, hogy Jugoszlávia ifjúsága mit adományozott hazájának. Húsz nemzet ifjúsága vett részt az építésben.

A Brcskó—banovicsi vasútvonalat gyakran az ifjúság nagy iskolájának nevezik. Ez így is van. Azonban eddig keveset írtak arról, hogyan nevelkedett a vasútépítésen az ifjúság, milyen új felfogásokat szerzett ott, milyen változásokon mentek sokan keresztül, amíg ott dolgoztak, sőt hogyan alkotott új embert új ifjút a vasútvonal. A vasútvonal építésnek a nevelő erejéről, amely feltétlen egyik leglényegesebb dolog az »Ifjúsági vas-

útvonallal« kapcsolatban ezideig keveset olvashattunk.

Sok ember, ha meglátogatta a vasútvonalat csodálkozva a látottakon azt mondta, hogy az Ifjúsági vasútvonal építését és mindazt ami az ifjúságban végbemegy, nem lehet újságokon keresztül megismerni, hanem látni kell és érezni. Ez félig-meddig így is van. Nagy művész fogja a jövőben megírni, hogyan lett öntudatos, önfeláldozó, megedzett harcos, a vasútépítőifjúságtól a közös célért minden nehézséggel és akadállyal megküzdő élesapat.

Az első és legfontosabb dolog, amit az »Ifjúsági vasútvonal« építésén láttunk az ifjúságnál: a munkához való új viszony. Ez tette lehetővé a vasútvonal ily gyors befejezését, amelynek építése háromszor több eszközzel, ötször hosszabb időt vett volna igénybe a régi Jugoszláviába vagy más tőkés államban. Csak önfeláldozó munkával volt lehetséges az »Ifjúsági vasútvonal« felépítése. Az ifjúság önfeláldozóan is dolgozott, mert tudta, hogy a közösségért, a népért dolgozik, tudta, hogy egyúttal saját maga boldogabb és jobb életét és jövőjét építi. A vasútépítő ifjúságot áthatotta az új munkaszellem, amely országszerte ma már mind szélesebb tömegeket hat át: hogy munka nem szükséges rossz, vagy szegény, hanem tisztesség, sőt dicsőség. A vasútvonal építésén ifjúságunk megtanulta, hogy az embereket munkájuk szerint értékelje, aszerint, ki mennyi fáradságot és áldozatot hoz a közösség érdekében. Ez a felfogás, a közös akarat és cél: »Az Ifjúsági vasútvonalat idejében befejezni!« forrasztotta, fogta össze az ifjúságot és ez tette lehetővé elsősorban a Brcskó—banovicsi vasútvonal felépítését.

Az ifjúság előtt a vasútépítés közben a gyakorlatban megdönthetetlenül bebizonyosodott, hogy csak egysegesen érheti el célját. Minden népünk és nemzetiségünk ifjúsága részt vett ebben a munkában. A közös munka közben megismerték egymást ifjaink: a szerb látta, hogy a magyar

ugyanazért a célért dolgozik mint ő, és a horvát, hogy a macedon is a nép boldogulásáért küzd. Ez kovácsolta szorosán szilárd egységbe egész ifjúságunkat. A vasútvonal még többet is jelentett ebből a szempontból.

Hazatértük után a vasútépítő ifjak nemcsak, hogy tiszteletben tartják a más nemzetiségűek egyenjogúságát, hanem harcosai, hirdetői és kovácsolói lesznek népeink testvériségének és egységének. Harcosok mindazok ellen, akik meg akarják bontani népeink együttműködését és testvériségét. Azokat a magyar, szerb vagy horvát ifjakat, akik közösen dolgoztak a forrásban, esőben és sárban, akik verejtékben fürödve közösen talicskázták a földet, vagy a cementportól köhécselve hordták a nehéz betonkeveréket, akik munka közben egymás énekeit énekelték, nem fogja többé sikerrel senki egymás elleni uszítani vagy összeveszíthetni. Ha pedig megkísérli, az ifjúság tudja majd mi a feladata. Ez is fontos tanulsága az ifjúságnak a Brecskó—banovicsi vasútépítésről.

A vasútépítő ifjúság munkáját jellemzi, hogy az ifjúság nem mint egy gépezet dolgozott, hanem minden ifjú gondolkodott azon, hogyan könnyebbítheti és gyorsíthatja meg munkáját, hogyan érhet el nagyobb munkaeredményeket. Habár a munka a legtöbb esetben nem volt bonyolult, az ifjúság számtalan újítást, új munkamódszert alkalmazott. Az öntudatos és az alkotó munka lendülete, valamint az ésszerűség és találékonyág egyesítette lehetővé, hogy a vasútvonal hat hónap alatt kész legyen, hogy a »Majeвица« alagút négy hónap alatt kiépüljön, vagy a »Majeвица« alagút négy hónap alatt kiépüljön, vagy a »Kiszelyáki« alagút egy hónap leforgása alatt elkészüljön. A vasútépítő ifjak hazatértük után, munkahelelyükön; a gyárban vagy bárhol másutt bizonyosan gondolkodni fognak munkájuk felett. Annál is inkább, mert a vasútvonalon saját maguk döntötték meg az eddigi szokványokat és munkaátlagokat, amelyeket még

a jószándékú szakemberek is változtatlanoknak hittek.

A vasútvonalon az ifjúság közösen beszélte meg a munkát. Az elért eredményeket, egymás tapasztalatait a hibákat és mulasztásokat közösen vizsgálták ki és közösen döntöttek jövő teendőikről. Ez a bírálát és önbírálát segítette a fiatal tapasztalatlan munkásokat, hogy megbírkózzanak a nehézségekkel, hogy elsajátítsák a szükséges szaktudást. Ha a feladatot sikeresen oldották meg, nem pihentek babérokon, hanem azt vizsgálták, hogyan oldják meg a következő feladatot még nagyobb sikerrel. A jószándékú bírálát nem csak a közös munka sikerére hatott, hanem nevelő hatású volt sok ifjúra. Sok új ember jött vissza Brecskó—Banovicsról, akik vagy kalandvágyból, vagy más okokból mentek oda. A közös élet és munka nevelő hatása megváltoztatta ezeket és nem egy lett rohammunkás közülük, miután megtalálta a helyes utat.

Még nagyon sok dolgot kellene elmondani, ami miatt a vasútvonal iskolája volt ifjúságunknak. A legfontosabbak még: az ifjúság kulturális felemelkedése és a szakmai képesítés.

A vasútvonal építése közben ifjúságunk kulturális munkával is foglalkozott. Különösen paraszti ifjúságunk nyert sokat ezzel. A rendszeres előadásokon olvasó- és vitaórákon, műsoros estéken az ifjúság, sok mindent megtanult, de még fontosabb: megszerette a tanulást és meglátta, hogyan kell majd odahaza dolgoznia. Sok és sok ezer ifjú a vasútról írta haza, édesanyjának élete első levelét, mert ott tanult meg írni és olvasni. A kulturális munka közben, amikor a diákifjúság segítette a munkás és paraszti ifjúságnak, még jobban szilárdult ez a kapcsolat, amely a város és falu fiataljait összeköti.

A vasútépítésen kevés szakember dolgozott és ezért minden ifjúnak törekednie kellett, hogy minél előbb elnyerje a munkához szükséges szaktudást. A hidak, állomásépületek és

alagutak építésén sokezer ifjú vált szakemberré és ezzel nemcsak saját-magának használt, hanem elősegítette a tervszerű gazdálkodáshoz fontos káderkérdések megoldását.

Népeink és országunk vezetői nem csalódtak, amikor az ifjúságra bízták ezen fontos vonal felépítését. Fiataljaink öntudatos, önfeláldozó munkájukkal kiérdemelték ezt a bizalmat. És népünk bizhat és biztos is abban, hogy ifjúságunk a jövőben is legyőzi a nehézségeket; biztos abban, hogy a vasútvonalat nemcsak Szarajevóig hosszabbítja meg, hanem le Dubrovnikig, a tengerpartig. Ifjúságunk ezt végre is hajtja.

Kovács András

FOLYÓIRAT SZEMLE:

»KOMUNIST«

Október hó folyamán jelent meg Beográdban hazánk első elméleti-politikai folyóirata, a »Komunist«. Politikai és társadalmi életünk fejlődésében rendkívüli nagy jelentőségű lépés ez, mert a folyóirat életünk, társadalmi berendezkedésünk legfontosabb kérdéseire ad feleletet.

A »Borba« így ír a folyóirat első számáról:

»A Párt Központi Bizottsága elméleti-politikai folyóiratának, a »Komunist«-nak megjelenése nagy és sokoldalú fontosságú nem csak a tudományos elmélet fejlődésében, a Párt új kádereinek világnézeti és politikai nevelésében, hanem hazánk további fejlődésére is. A »Komunist« abban az időben jelent meg, amikor azt a körülmények leginkább szükségessé tették. Megjelenése azonban nem váratlan.

Pártunk mostani vezetősége, amikor az szükséges volt, a bizonyult történelmi viszonyok megkívánták, mindig adott — a Pártnak és a népnek — világnézeti és politikai tájékoztatást. Mikor, például, népeink előtt állott hazánk függetlenségének megvétele a német-olasz fa-

siszta hódítókkal szemben, Pártunk vezetősége Tito néptárrsal az élen akkori politikai sajtó szervén, a »Proleter«-en keresztül is tiszta kilátásokat mutatott az események további fejlődésében. Felfegyverezte a Párt kádereit és minden ősziute hazafit azzal a világnézeti és politikai tudással, amely a hazai árulók és a fasiszta hódítók veszedelme elleni harcnak feltétlen alapszája vált. A különféle helyzetben, mikor szélesebben és mélyebben kellett népeink felkészítésének főbb problémáit és további fejlődését megvilágítani, a Párt 1942-ben, a többi kiadványai mellett, a »Proleter«-nek is megjelentette két számát, egyet Focsnán és egyet Boszánzszi Petrovácon.

Tehát a »Komunist« a Párt vezetőségének egy korábban megalapozott gyakorlatából keletkezett és a »Proleter« hagyományain alapszik. Azonban szerepe, tekintettel a körülményekre, melyekben megjelenik, sokkal szélesebb a »Proleter«-énél. Figelembe véve az áruló érdekcsoport világnézeti megsemmisülését és a haladó eszmék nagy győzelmét a széles néptömegek körében, a »Komunist« tovább fejlesztve a »Proleter« hagyományait, nem csak a Párt kádereinek kezében jelent világnézeti fegyvert, hanem minden ősziute hazafit, az új Jugoszlávia minden építőjének kezében erős fegyver ez.»

A SZOVJETUNIO ÖTÉVES TERVE

A Szovjetunio Tudományos Akadémiája külön sajtát öt éves tervvel válaszol Sztálin 1946 február 9-én választói előtt elmondott beszédében foglalt útmutatásra és azokra a követelményekre, melyeket a Szovjetunio nemzetgazdasága helyreállításáról és továbbfejlesztéséről szóló öt éves terv támaszt a tudománnyal szemben.

Az öt éves tervre vonatkozó törvény számos konkrét követelménnyel lép fel a tudományos technikai gondolkodással szemben. Az új sztá-

lini öt éves terv megvalósítása csak a tudományos technikai és kutatói gondolkodás legnagyobb arányú mozgósítása révén érhető el.

Vegyük sorra a szovjet tudományos öt éves terv fő irányvonalait

FILOZÓFIA

Az Akadémia kutató tevékenységének alapját mind a természettudomány, mind a technika, mind pedig a humanitárius tudományok terén a világnézeti meggyőződés rendszere alkotja. Számunkra ez a rendszer: a dialektikus és a történelmi materializmus világnézete, amely Marx—Engels—Lenin—Sztálin tanainak kiinduló pontja.

Mi nem állítjuk azt, hogy a dialektikus materializmus megváltoztathatatlan dogma. A dialektikus materializmus filozófiája lényegénél fogva olyan rendszer, amely állandóan fejlődik és a természetre, valamint a történelmi fejlődésre vonatkozó tudásunk gyarapodásának arányában konkretizálódik.

Azt akarjuk, hogy a dialektikus és történelmi materializmus filozófiája szerosabban és konkrétebben megfeleljen az általunk alkotott és fejlesztett tudománynak. Mi arra törekszünk, hogy a dialektikus materializmus filozófiája széles fronton a megcáfolhatatlan érvelés teljes fegyverzetében szálljon síkra más, idegen vagy irántunk egyenesen ellenséges világnézetekkel szemben.

MATEMATIKA

A filozófia és a logika problémájához közvetlenül kapcsolódik a matematika, amely okvetlenül szükséges a természet-tudománynak, a technikának és a társadalomtudományok olyan ágainak szempontjából, mint amilyen például a közgazdaságtan. Az öt éves terv matematikai szakaszában számos olyan pont szerepel, melynek célja az, hogy a matematika segítséget nyújtson más tudományoknak. Ugyanez a helyzet például a valószínűségszámítás elmélete és különösen az „amit talán

»gépi matematikának« lehetne nevezni, vagyis a bonyolult matematikai feladatoknak számológépek révén való megoldása. Számológépeket már emberemlékezet óta használnak, de az emberiség még sohasem alkalmazta a »gépi matematikát« olyan hatalmas arányokban, mint éppen a legutóbbi években. A mechanikai, elektromosági és elektron-vakuum-elvek alapján szerkesztett új gépek lehetővé teszik a legnehezebb matematikai feladatok megoldását is, amiket csak felvet a technika és a természettudomány. Ugy tervezzük, hogy már a legrövidebb időn belül külföldön is fog foglalkozni a gépi matematika kérdéseivel.

De a gép sohasem pótolja a matematikai alkotást, a matematikai teremtő szellemet, az igazi nagy-matematikai sajátosságát: a merészséget, a szigorú kritikával párosult fantáziát. Ezt a mindig újat teremtő matematikát — mely néha hosszú időn keresztül nem talál megfélelő technikai alkalmazást — a mi Akadémiánk mindig nagy szorgalommal művelte. A nemükliési geometriának, a tércsoportok elméletének példájából tudjuk, hogy olyan elméleti kérdések és megoldások, melyek hosszú ideig teljesen elvontaknak látszottak, a fejlődés bizonyos szakaszában döntő jelentőségűekké váltak a gyakorlat számára.

Az Akadémia öt éves tervében ezért szerepelnek a számelmélet analitikus módszereinek problémái, az elvont algebra és a topológia területén végzett kutatások, a sokaság elméletének, a matematikai logikának és sok más absztrakt problémának a vizsgálata.

FIZIKA

1946-ban, az atómenergia korszakában aligha kell magyarázni, milyen fontos szerepet játszik a fizika a tudományos öt éves tervben. A fizika — saját természetes, szakadatlan belső fejlődésétől eltekintve is — rendkívüli jelentőségre tett szert, mint más tudományok alapja, mint az új technika számos ágának fundamentuma. A mai

fizikát, de ta'án az egész természet-tudományt a következő kérdések érdeklik leginkább: az anyag belső alkata, az elemi részecskék, azok különfélesége, sajátosságai, kölcsönhatása, a kémiai atómkok alkata, az atómkok külső burkolata, a molekula szerkezete, a kristályok és folyadékok felépítése. Az ötéves terv rendkívül nagy figyelmet szentel az atómnak és a kozmikus sugarak fizikájának. Ebben rejlik a jövő technikájának alapja.

De nemcsak az atómmag fontos és érdekes: az állami ötéves terv által kitűzött számos technikai és termelési feladat szempontjából rendkívül jelentőséggel bír az anyag halmazállapotára, vagyis a folyadékok és a szilárd testek halmazállapotára vonatkozó tudásunk fejlesztése. Ennek megfelelően a terv részletesen foglalkozik a kristályok és a folyadékok természetének kutatásával, valamint a fémek és az amorf szilárd testek fizikájával.

Nem térek itt ki a tervben szereplő tradicionális, egyébként rendkívül fontos és nélkülözhetetlen fizikai problémák taglalására, melyek főleg az optikára, a rádióra, az akusztikára, az alacsony hőmérsék'etre, stb. vonatkoznak, hanem áttérek tervünk kémiai szakaszára.

KÉMIA

A modern kémia elszakíthatatlanul kapcsolódik a fizikához. A kémiának az a régi meghatározása, hogy a kémia az anyag átalakulásának tudománya, már régen elavult és csak igen korlátozott jelentőséggel bír. És valóban: az olyan folyamatok, mint pl. az atómmag szétrobbantása, a fénynek elektronokká váló, az elektronoknak viszont fénné való változtatása hagyományosan a fizika területéhez tartozik. Azonban az ötéves terv e problémák egy részét ennek ellenére is a kémia területére utalja. Természetesen ezt nagyon feltételesen kell értelmezni és főleg sohasem szabad szem elöl téveszteni a fizikának és kémiának fentebb hangsúlyozott elszakíthatatlan kapcsolatát. Ötéves ter-

vünknek a kémiát érintő részében a molekulák alkotára, valamint a modern kvantum-mechanikai elképzelések alapján kialakult kémiai összefüggések elméletére vonatkozó kutatások állnak előtérben. Ezekhez a dolog lényegénél fogva szorosan kapcsolódnak a fotokémiának, a fény, a Röntgen-sugarak, stb. hatása alatt végbe menő kémiai processzusoknak problémái, melyekre a közeljövőben sokkal nagyobb és fontosabb szerep vár, mint eddig.

Tervünkben fontos helyet foglalnak el az elektrokémiai és adszorpciós processzusok, a koloidkémia, valamint a felületi aktivitás problémái, melyek ugyancsak hagyományosan a fizika területéhez tartoznak. E területeken végzendő sikeres kutatások (mint pl. az elektrokémia, koloidkémia és az adszorpció tana terén folytatandó vizsgálatok) igen fontos feltételét képezik az állami ötéves terv megvalósításának.

Tervünkben meghatároztuk, hogy tovább fejlesztjük a kémiai reakció lefolyásának és kinetikájának alapvetően fontos problémáját, valamint az ezzel kapcsolatos kémiai katalízis tanulmányozását. A kémia és a fizika határzónáján túl egész sereg tisztán kémiai probléma húzódik általánosan használt értelmében. A terv felveti a szervesetlen kémia számos kérdését.

Nem szorul magyarázatra, milyen rendkívül jelentősége van a legközelebbi években az organikus kémia területén végzendő tudományos munkának. Ebben rejlik az ipar sok különféle ágának alapja, azonkívül az organikus kémia területén kell keresni a biológia és az orvostudomány legfontosabb problémáihoz való nélkülözhetetlen átmenetet is. A metallo-organikus vegyületek területén végzendő hagyományos kutatásokon kívül, tervünk utal jelöl a magas molekulaszámú vegyületek, valamint a biogén vegyületek kémiájának fejlesztése számára. A terv felhívja kémikusaink figyelmét a kémiai technológia elméleti alapjaira is.

BIOLÓGIA

Biológiai tervünk első kérdései között szerepel a fehérjevegyületek problémája, a biológiai processzusok kémiai-fizikai alapjainak, a bioszintézis problémájának tanulmányozása fontos kérdése. A fizika és a kémia eszméi és módszerei egyre mélyebben hatolnak be a biológia szpecifikus területeire, különösen pedig az átöröklés tanulmányozásába, amelynek és az antibiotikus anyagok égetően tervünk természetesen nagy figyelmet szentel. A fizika és a kémia szerepe ugyancsak rendkívül fontos az organizmus és a környezet kölcsönhatása kérdésének tanulmányozása szempontjából. Nem fér hozzá kétség, hogy a biológiának a fizikával és a kémiával való gyümölcsöző együttműködése következtében ilyen vagy olyan módszer alapján már a legközelebbi években igen fontos felfedezésekre van kilátás a biológiai processzusok területén, amely felfedezések minden bizonnyal nagy visszhangra fognak találni az orvostudományban, a mezőgazdaságban és újból gazdagítani fogják a fizika és a kémia tartalmát.

Az evolúció problémája természetesen biológiai tervünk alapvető problémája marad. A tanulmányozás, a vizsgálat elsősorban a szervezet oszthatatlanságának problémájára, a filogenezis kérdésére, a fiziológiai és biokémiai processzusok evolúciója kutatásának új területére összpontosul. Természetesen az új tudományos öt-éves tervben is szerepel a magasabbrendű idegtevékenység fiziológiája legfontosabb kérdéseinek tanulmányozása, a pavlovi irányvonal alapján. Ezen a téren még sok a tennivaló. Ehhez a munkához kapcsolódik a pszichológia néhány problémája, melyet a filozófiai intézetben fognak vizsgálni. Ilyenek pl. az emberi tudat előtörténete, az érzékszervek pszichofiziológiájának kutatása, valamint annak a kérdésnek tanulmányozása, hogy hogyan változik át az érzet gondolatá.

CSILLAGÁSZAT

Egyetlen tudományág sem szenvedett annyit a náci hordák pusztításaitól, mint a csillagászat. A pulkovi főobszervatóriumot teljesen szétrombolták, teljesen használhatatlanná vált a szimeizi obszervatórium, és sok más csillagászati centrum is komoly károkat szenvedett. Ezért természetes, hogy az obszervatóriumok újjáépítése öt éves tervünknek az a központi feladata, mely csillagászaink előtt áll. A szovjet kormány nagy összeggel siet segítségére csillagászainknak és reméljük, hogy a következő öt esztendő alatt sikerül megteremtteni csillagászatunk olymértékű anyagi bázisát, amely méltó lesz a Szovjetunióhoz.

GEOLÓGIA ÉS FÖLDRAJZ

Geofizikusaink, geológusaink és geográfusaink nagyarányú tervet készítették a földgömbnek és mindenekelőtt a szárazföld ama egyhatodrészenek tanulmányozására, melyet a Szovjetunió foglal el. A geofizikusok természetesen tovább folytatják a föld három burkolatának: a szilárd, folyékony és gázalmazállapotú burkoknak fizikai sajátosságaira vonatkozó bonyolult kérdések vizsgálatát.

Tervbe vettük a föld belső alakításának, fizikai tulajdonságainak, a tektonikus mozgások mechanizmusának és okainak, a földrengés mechanikájának, a Szovjetunió szeizmus kérdéseinek, valamint a hasznos ásványok felkutatására vonatkozó geofizikai módszerek fejlesztésének tanulmányozását. A tengerfizika területén a tengeri áramok, viharok elméletének kutatása áll előtérben, valamint annak a kérdésnek tanulmányozása, hogy milyen hőtani és dinamikai kölcsönhatások állnak fenn az óceán és a szárazföld között. Az aerológia területén tovább folytatjuk a sztratoszféra és az ionoszféra felépítésének és összetételének kutatását, valamint a párologásra, a sűrűsödésre vonatkozó vizsgálatokat.

Az Akadémia hatalmas arányú geológiai terve természetesen elsősorban a Szovjetunió geológiai problémáira irányul. De világos, hogy az Akadémia nem felel meg a geológia általános kérdéseiről sem, melyeknek nemcsak helyi jelentőségük van. Napjaink történelmének speciális körülményeivel kapcsolatosan különös figyelmet szentel az új tudományos terv a jelenleg a csendesóceáni partvidéken és magában a Csendes óceánban végbemenő geológiai és fizikógeográfiai processzusok geológiai felépítése kérdéseinek. Tovább fokozzuk a petróleum geológiája terén végzendő kutatómunkát. Folytatjuk a hagyományos geokémiai tevékenységet.

Az új terv nagy figyelmet szentel a talajtan, a talajföldrajz, a talajképződés kérdéseinek és a talajok sajátosságai tanulmányozásának.

Geográfusaink előtt nagy és felelősségteljes feladatok állnak: öt év leforgása alatt el kell készíteniük »A Szovjetunió földrajza« című hatalmas munkát és ezzel egyidejűleg foglalkozniuk kell a külföldi országok földrajzának különféle kérdéseivel. Különös figyelmet szentelnek a fizikógeográfiai környezet fejlődése törvényszerűségének, országunk domborzata kutatásának, valamint a függőleges tagoltság kialakulása történetének. A földtan problémáihoz tartoznak természetesen a Szovjetunió flórája és faunája terén folytatandó alapvető kutatások és az az óriási arányú komplex expedíciós munka, melyet főleg az állami ötéves terv feladataival kapcsolatosan vettünk tervebe.

TECHNIKA

Áttérünk a technikai osztály tervére. Az általános és mindemellett nyilvánvalóan technikai kérdéshez tartozik a tervben megjelölt mechanizmus- és gépelmélet, a gépek és az alkatrészek tartósságának elmélete, a gépek kopásának problémája, stb.

TÖRTÉNELEM ÉS NYELVTUDOMÁNY

Történészeink óriási munkatervet alkottak, melynek során feldobozzák a Szovjetunió, Moszkva, a szovjet munkásosztály, a szláv népek, valamint egész Európa és Amerika történetét, Számos monográfia elkészítését tervezik. Külön ki kell emelni, hogy a következő öt év folyamán meg fogják írni a művészetek és a tudományok egyetemes történetét. Akadémiánk a nyelvtudománynak mindig fontos központja volt. Éppen ezért természetes, hogy ötéves tervünkben óriási helyet foglalnak el a nyelvtudománynak, különösen az orosz nyelv tanulmányozásának problémái. Reméljük, sikerül elkészíteni a rendkívül nagy érdeklődésre számot tartó »Az orosz irodalmi nyelv szótára«, »Az orosz nyelv egykötetes történelmi szótára« című műveket. Rendkívül nagy jelentőséggel bírnak a Szovjetunió népeinek nyelvtanai és szótárai, a régi és új keletkutatás problémái.

IRODALOMTÖRTÉNET

Az irodalomtörténet terén rendkívül nagyarányú tervet dolgoztak ki. Meg fogják írni a »Tizkötetes orosz irodalomtörténet«, »A szovjet-orosz irodalom története«, »Az orosz líra története« című gyűjteményes munkákat és számos monográfiát. Tervbe vették külföldi országok irodalomtörténeteinek megírását is, pl. a bolgár irodalomét. Igen lényeges feladat az orosz klasszikusok kiadása; most készül Lermontov, Bjelinszkij és Gorkij összes műveinek gyűjteményes kritikai kiadása...

KÖZGAZDASÁG

A közgazdászok programja ugyancsak nagyarányú és magába foglalja a szovjet állam gazdaságának, valamint a világ gazdaságának valamennyi lényeges kérdését. Ez a terv felel a szovjet állam gazdasági szervezői funkciójának, a szocialista tulajdon-

nak, a szocializmus anyagi-termelési bázisának, a tervgazdaságnak, a Szovjetunió pénz- és értékrendszerének kérdéseit. Tervbe vették a szovjetunióbeli munkabér kérdésének, a szovjet kereskedelem és iparosítás problémájának tanulmányozását. Előirányoztak több munkát a vasúti szállítás ökonómijára vonatkozólag is. Nagy jelentőséggel bír a mezőgazdaságban végzett munka termelékenységének emeléséhez vezető út tanulmányozása.

A világgazdaság és a világpolitika terén kutatásokat fognak végezni a kapitalista országokban a második világháború eredményeképpen bekövetkezett politikai változásokra, az államnak az USA gazdaságában játszott szerepére, a kapitalista országok munkásszabályára vonatkozólag.

JOGTUDOMÁNY

A jogi intézet tervében a következő fontos témák szerepelnek: a szovjet állam; jogi viszonyok a szocialista társadalomban; tulajdonjog a Szovjetunióban; a munkához és a munkabérhez való jog. Tanulmányoz-

ni fogják a büntető jogalmát a szovjet büntetőjogban. A problémák egész sora szoros kapcsolatban áll a nemzetközi jog legaktuálisabb kérdéseivel.

Ebből a rendkívül rövid áttekintésből világosan kiderül, mennyire széles és változatos a mi tudományos öt éves tervünk. Bár lényegében teljesen tudományos marad és szorosan kapcsolódik a tudományos vonalhoz, úgy vélem, meg fog felelni az állami öt éves terv által támasztott követelményeknek is.

A kormány a legnagyobb mértékben támogatja a tudományt. Az 1946. évre szóló költségvetés szerint az Akadémia igen tekintélyes összegeket kapott építkezésekre és felszerelésekre. A tudomány dolgozóinak éltköri eredményeit gyökeresen megjavították.

Mi mindent megteszünk, ami csak tőlünk függ, hogy elérjük azt a célt, melyet Sztálin február 9-én kitűzött előttünk és minden eszközzel segíteni akarunk az új sztálini öt éves terv megvalósításában.

SZ. I. VAVILOV